

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. tillegg til nr. 36.

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Nord-Rana

Emne: Måter å refse folk på

Bygdelag: Alteren Altermark, og
Langvassgrenda

Oppskr. av: Anders Forsmo,

Gard:

(adresse): Båsmo.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Gamle kvinner og menn 80-90 år

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Sp. 1. Folk husker at det i gammel tid har vært brukt, men vistnokk bare i liten utstrekning og bare for skøi at en av de andre slåttekarene kunne slå en ring rundt kameraten når denne somlet med å slå. En slo han på holme.

Det samme har vært brukt i åkeren, en skar vedkommende på holme "holmkråka". som vedkommende da ble kalt. Oppsetning av noenslags figurer er ikke kjendt.

Sp. 2. Oppsetning av påler eller stokker til karer som var ute etter midnatt bestemte dager er ikke kjendt.

Sp. 3. Fra jeg var liten kan jeg huske at det var vanlig at foreldrene pleide å skremme barna med at de skulde få "julskåka" hvis noen av dem var uskikkelig straks før eller i julen. Hvad denne julskåka bestod i ble der aldrig snakket omm; men den ble alitid oppfattet som noe ubehagelig. Noen annen slags skøi eller måte å refse folk på i julen er ikke kjendt.

Sp. B Aa sette økenavn på folk har vært meget brukt før i tiden, og det brukes tildels ennå i dag om enn i mindre grad. Økenavnet betegnet da vanligvis en karakteregenskap ved personen eller henspeilte til det yrke vedkommende drev. t. eks: "Kjæra-Ola" som drev med brenning av tjere. "Anders-sme" som hadde smedhåndverket. "Himmel-smeden", som var smed og samtidig en ivrig bønnemøtepredikant. "Bjøynn-sjötter-Lars", han var en dyktig og kjendt bjørneskjytter. Økenavnene kunne i mange tilfelle være direkte ondskapsfulle, som t. eks: "Traull-Per", som var en meget vrien og vanskelig kar å ha med å gjøre.

Sp. X.Y Inntil for ca. 40 år siden ble det strengt overholdt ikke å gå på besøk første juledag, en sa om slike som gikk på besøk den dagen at de var en: "Jule-Petter" eller "Jule-pætter". Hvis noen kom på besøk-dagene straks før jul sa en at han var: "Thomas-før jul".

Sp. X.5 Om folk som ikke fikk noe nytt plagg til jul sa en at de ble sittende på "stabben".

Sp. X.6 Økenavn på folk som forsømte noe trdisjonelt eller ikke oppnådde det de skulle er det ikke noen som kan huske.